Repensem/Co
creem/Trans
ormem

mūtāre

FUNDACIÓ////CARULLA

Els museus *en la nova societat cultural*

quaderns mū

Índex

Autoria: Fundació Carulla
Redacció de continguts: Nekane Navarro
Disseny i maquetació: TheCreativeAgency
Correcció: Natàlia Cerezo
Impressió: QP Print
Dipòsit legal: B 13283-2020

01

mūtāre i el poder transformador de la cultura

3

02

El paper dels museus en la nova societat cultural

10

03

Les dimensions de la transformació

Transformació educativa
Transformació econòmica
Transformació social

15

04

Resumint... pautes per a l'acció i la reflexió

38

05

Com i amb qui hem definit el paper dels museus en la nova societat cultural

48

06

Referències que ens inspiren

53

01_
mūtāre i el poder transformador *de la cultura*

01

Volem transformar persones i comunitats a través de la cultura i l'educació per construir una societat oberta, cohesionada, inclusiva i que sigui generadora d'oportunitats.

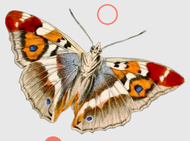

Aquesta és la nostra visió, la guia que ens marca el camí i que orienta totes les actuacions que portem a terme a la Fundació Carulla.

I en aquest camí, tenim un motor que ens impulsa i ens nodreix d'energia: mūtāre.

mūtāre és un espai de diàleg, reflexió i acció sobre com la cultura transforma la societat. És un espai de cocreació, d'intel·ligència col·lectiva, que proposa continguts i eines per fer que els projectes culturals i educatius incrementin la seva capacitat de millorar la vida de les persones.

És, per tant, la nostra aposta per transformar la societat des de la cultura i les arts. Perquè la cultura ens fa persones més crítiques i lliures, perquè genera oportunitats i perquè ofereix respostes creatives als reptes actuals.

I si en algun moment ens hem hagut d'enfrontar a reptes transcendentals, és aquest. Estem vivint una profunda transformació social en què res tornarà a ser com era, tampoc la cultura. Perquè la cultura transforma, però també haurà de transformar-se per adequar-se a la nova realitat que ja tenim aquí.

Per això, des de la Fundació Carulla hem volgut imaginar solucions creatives a aquestes noves realitats, reinventar-nos, comptant amb el coneixement col·lectiu de tothom, de manera participativa. Això és el mūtāre SOS.

Aquesta publicació recull les principals conclusions del primer cicle de sessions mūtāre SOS dedicat a construir el paper que hauran de desenvolupar els museus en la nova societat cultural. En aquest cicle hem pogut comptar amb la participació de més de quatre-centes persones, les quals han cocreat i reflexionat amb nosaltres al llarg de tres sessions celebrades entre el maig i el juny del 2020. És gràcies a totes elles que aquest recull de reflexions i propostes ha estat possible.

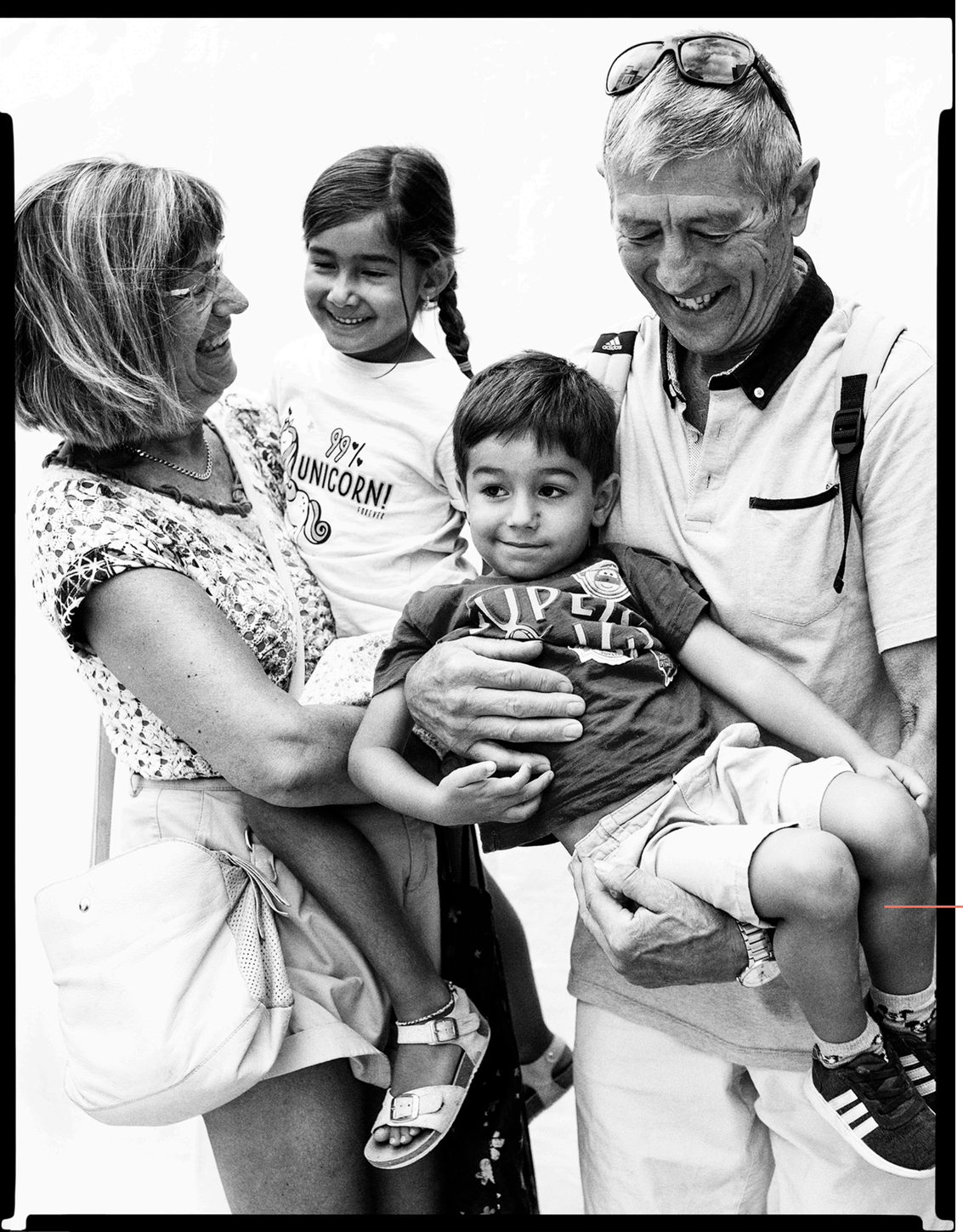

Projecte fotogràfic
La prèvia normalitat
Autoria col·lectiva
Museu de la Vida Rural
Fundació Carulla

01

Decàleg mūtāre

mūtāre és la nostra aposta per transformar la societat des de la cultura, fonamentada en els deu elements que recollim al decàleg mūtāre i que cal tenir en compte per incrementar el poder transformador dels projectes culturals:

Compromís amb els reptes socials

01

La cultura entesa com a eina per fer realitat el desig de canvi, avançant-se i donant resposta a les necessitats socials. Mobilitzant i cridant a l'acció, generant impacte social i emocional.

Cultura per a totes les persones

02

Crear oportunitats perquè totes les persones puguin viure i apropiar-se de la cultura, des del compromís amb els drets socials i la justícia.

Aportació d'innovació artística i social

03

Construcció de noves mirades que ens fan créixer com a persones i com a societat, amb una clara vinculació amb la dimensió ètica dels valors.

La persona, protagonista activa

04

Situar la persona al centre, apoderant-la perquè pugui desenvolupar una mirada crítica i perquè sigui agent clau del canvi social.

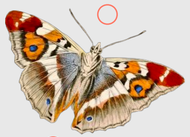

Connectar des de l'emoció i la il·lusió pel canvi

05

Escoltar activament i actuar des de l'emoció per connectar amb les persones. Treballar en el reconeixement de l'altre, generant sentit a partir de l'autenticitat.

Sentit crític

06

Despertant el sentit crític de la societat i produint canvis reals en les relacions de poder, en els relats, en les teories assumides, en la creació de noves relacions, en l'activació de recursos latents, etc.

Infants i joves creadors

07

Connectant el sistema educatiu amb la comunitat i el patrimoni cultural per aconseguir motivació per les arts i per crear experiències vibrants d'aprenentatge i de creació cultural amb significat.

Implicació i cocreació

08

Involucrant el màxim nombre d'agents socials i col·lectius, connectant i sumant experiències, i generant lideratges compartits i dinàmiques de cocreació.

Rigor metodològic

09

Sistematitzant els processos de creació de valor, avaluant l'impacte assolit i compartint els aprenentatges per provocar un efecte multiplicador per al canvi social.

Sostenibilitat

10

Avançant en el camí cap al desenvolupament sostenible, des de la triple dimensió social, econòmica i mediambiental en la concepció i desenvolupament dels projectes culturals transformadors.

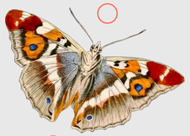

mūtāre
cultura i
transformació
social

Aquest minúscul coronavirus ens ha demostrat de manera dolorosa que la humanitat és un organisme viu, i que l'existència humana només és possible en relació amb altres éssers vius. La noció de relació s'ha d'entendre com a màxima, com a capacitat d'estimar.

Arvo Pärt,
compositor

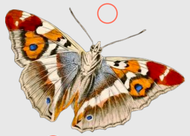

Projecte fotogràfic
La prèvia normalitat
Autoria col·lectiva
Museu de la Vida Rural
Fundació Carulla

02_
El paper dels museus *en la nova societat cultural*

02

Per primera vegada, vivim una crisi global al planeta que afecta a totes les persones alhora, en sincronia. Tota la humanitat viu de manera molt intensa una mateixa sensació de vulnerabilitat en un mateix moment. Som en un moment essencial, en què hem de posar la vida en el centre. I, per això, hem de prendre consciència en tres dimensions: en la dimensió planetària, la dimensió comunitària i la dimensió personal, que mai haurien d'estar deslligades.

La situació provocada per la Covid-19 ha posat de manifest que la normalitat era la crisi i hem d'aprofitar l'oportunitat que ens porta el moment actual per impulsar un gran canvi de paradigma cap a un model social i econòmic més just, ètic i sostenible, que es preocupi de protegir els interessos socials i mediambientals, i no només per la rendibilitat econòmica i el creixement sense mesura.

L'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, adoptada l'any 2015 per l'Assemblea General de Nacions Unides i que es concreta en 17 Objectius del Desenvolupament Sostenible (ODS) abordant cinc grans àrees com el planeta, la prosperitat, les persones, la pau i el partenariat, ens ofereix el marc per avançar en aquest canvi de paradigma.

17 objectius del desenvolupament sostenible

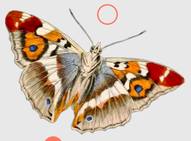

02

La clau d'aquest canvi és en les persones i en la capacitat d'aquestes de construir conjuntament, de manera col·laborativa i participativa amb la comunitat i els altres agents, la realitat en què volem viure.

Però encara que part de la solució reclama un canvi individual, de manera que la ciutadania adopti valors i comportaments orientats al bé comú, es requereix aquest mateix canvi per part de tots els agents socials. I aquí els museus poden tenir un paper fonamental:

- Perquè poden ser agents protagonistes per refer les comunitats, treballant per crear significats i relats, i exercint un paper actiu en la transformació social dels seus entorns.
- Perquè els museus són, en essència, projectes educatius. Una educació entesa en majúscules i en sentit global, al llarg de tota la vida i més enllà dels límits de l'educació formal, de l'escola, però també amb l'escola.
- Perquè són agents clau en el desenvolupament econòmic de la seva comunitat i, com a tals, poden tenir un paper determinant en l'aposta pel desenvolupament de nous models turístics i de convivència més sostenibles.

Però per desenvolupar al màxim aquestes funcions, els museus han de deixar de ser temples. Han d'obrir les portes per deixar entrar i trobar-se amb l'alteritat, amb la diferència. Trobar-se, a partir de fomentar el sentit crític, amb la democràcia, amb el servei i l'actitud de servei i amb la contribució al bé comú.

I en aquest camí només podrem avançar des del treball en xarxa, des de la generació d'aliances. S'ha acabat l'era dels experts i dels discursos unidireccionals; tothom és expert en alguna cosa i té la responsabilitat d'aportar i el dret absolut de participar. Paraules com *cocreació* estan aquí per quedar-se i han de formar part de la nostra essència.

Sumar mirades: amb totes, per a totes i per totes

Només així aconseguirem que els museus puguin desenvolupar el paper que els pertoca en aquesta nova realitat cultural i social que ja tenim aquí.

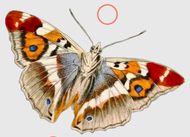

mūtāre
cultura i
transformació
social

Cal, en definitiva, sumar mirades perquè els museus siguin útils i siguin realment el que necessitem que siguin.

Marta Esteve,
directora de la Fundació Carulla

03_
Les dimensions de la *transformació*

03

3.1. Museus i transformació educativa: el nou compromís amb escoles i famílies

Podeu recuperar el vídeo complet.

Els museus també són agents educatius.

Treballar des del present per al futur

En el moment d'incertesa que vivim, totes les parts involucrades en l'educació dels infants i en el suport a les famílies hem de generar entorns d'aprenentatge compartit que els permetin fer front a les situacions que vindran, sobretot emocionalment.

Laboratoris de vida, espais d'aprenentatge compartit, des de l'aliança museu-escola

Ens hem d'obrir al món i la manera de fer-ho és a través de les aliances de col·laboració entre museu i escola.

Amb il·lusió, esperit crític i imaginació

Els museus tenen la funció clau de provocar les preguntes que ens portin a buscar les respostes que ens preparen per a la vida, donant-nos eines per analitzar, debatre i, sobretot, desenvolupar l'esperit crític. I han de provocar canvis en la mirada de les persones que s'hi apropen.

La qualitat com a nou indicador

Per això hem de passar de mesurar la quantitat (quantes escoles rebem, quants nens i nenes, quantes activitats fem...) a parlar de qualitat: On generem aprenentatge? On és el canvi? On és aquesta construcció col·lectiva?

03

Fer xarxa, fer comunitat

Perquè en aquest camí compartit, totes som educadores i educadors, independentment de si som a l'escola, a l'empresa o al museu: hem de construir comunitats d'aprenentatge creant equips educatius al voltant dels territoris, dels barris, dels museus, de les escoles.

Equilibri entre la virtualitat i la presència

El confinament provocat per la Covid-19 ha posat de manifest la necessitat d'accelerar la digitalització en els museus i la necessitat de connectar amb les escoles i les famílies per oferir tota la seva essència. El que és virtual no pot, de cap manera, almenys en el cas dels museus, prescindir quan sigui possible i de la manera que sigui possible del que és presencial. Hem de salvar aquesta possibilitat de trepitjar els museus, de tocar els objectes, d'estar-hi en contacte i no renunciar a totes aquestes emocions, que també són garantia d'aprenentatge i que demanen el cos, les mans, poder treballar tots els sentits.

Les activitats en línia no es poden fer de qualsevol manera: han de ser activitats molt obertes, sobretot a l'escolta i a les necessitats dels infants i de l'escola, adreçades a treballar les competències i l'autoaprenentatge i a potenciar la creativitat i l'esperit crític i el diàleg intergeneracional.

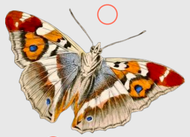

03

Escoltar, dialogar, conversar, acollir

I s'han de treballar tenint en compte l'abans i el després de l'activitat, generant un vincle amb els infants i no com a experiències aïllades.

No podem perdre, mai, la idea de conversa: totes les veus han de tenir el seu espai, sobretot la de les criatures.

Demanar compromís

Els museus podem ser, per tant, espais complementaris de les aules, part de la tribu, de l'Educació 360 necessària per a la societat d'avui i de demà. Però en aquest camí necessitem, també, la implicació des de les administracions públiques perquè ningú quedi enrere en aquestes oportunitats.

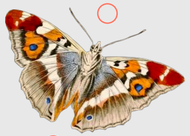

mūtāre
cultura i
transformació
social

Hem de sortir d’aquestes bombolles de les quatre parets tant del museu com de l’escola i fusionar l’aprenentatge.

Perquè és vida i la vida és museu, és escola, és l’entorn.

Xavier López,

director de l’Escola Octavio Paz de Barcelona

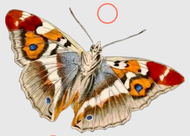

mūtare
SOS
La nova societat cultural

cicle
Els Museus Post-Covid19

Museus i transformació educativa
el nou compromís amb escoles i famílies

28.05.20 Zoom amb Xavier López (escola Octavio Paz) i Maria Adzerias (Còdol educació)

FUNDACIÓ CARULLA

* Com podem ser útils els museus?
* Com hem de treballar ara museus i empreses?

Xavi López

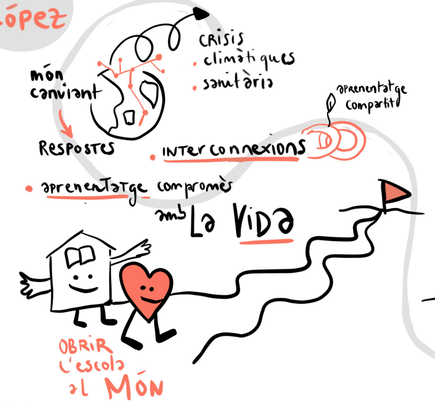

Maria Adzerias

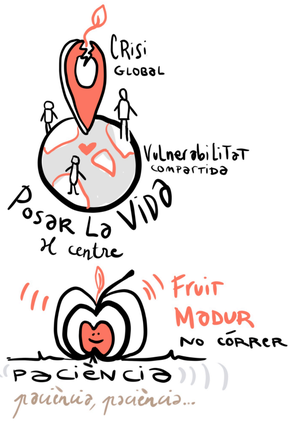

Consciència

1. Per què? La Vida està en joc
2. Missió dels Museus
3. Bé Comú
   Per educar un infant cal una tribu

Mirada holística

Diàleg

1. Format activitats online

2. Viabilitat activitats presencials

3. Ofertes des dels Museus

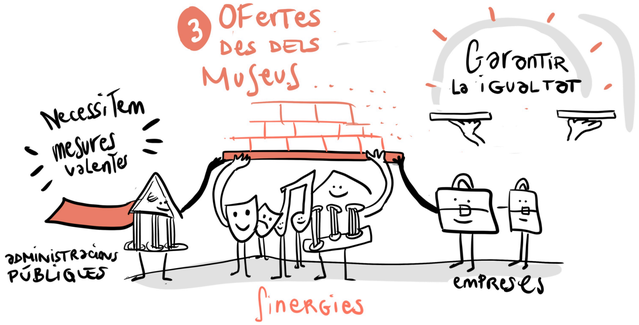

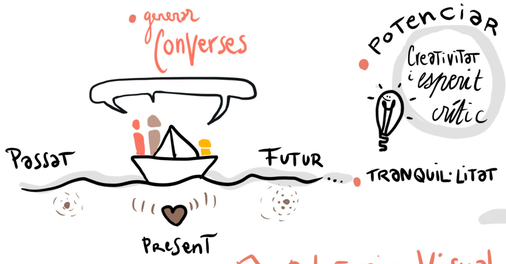

Relatoria Visual Delphine Boghos

03

3.2. Museus i transformació econòmica: cap a un model de turisme sostenible

Podeu recuperar el vídeo complet.

Els museus són agents clau en un desenvolupament econòmic del territori coherent amb el model de turisme sostenible.

Trencar murs!

I per això han de connectar-se amb els agents del territori: la comunitat i les entitats socials, l'administració local, empreses del territori... Han de trencar murs i això no es refereix exclusivament a l'àmbit físic, també es tracta d'integrar-se en les activitats locals, estar atents als canvis i necessitats d'aquell territori. La realitat és molt complexa i necessitem interconnectar-nos i interrelacionar-nos.

Un nou model econòmic, un nou turisme responsable

El tipus de turisme pel qual hem d'apostar és el que està en línia amb els valors que defensa aquella comunitat i és aquesta la que decideix el model. El museu ha de formar part de la comunitat com un agent actiu provocant la interacció des de la cocreació.

Hem de canviar el xip i entendre que el model de turisme sostenible ha de pensar en clau de resiliència, en com ens fem més forts com a persones i com a societat per enfrontar els reptes que venen, els quals, a més d'estar vinculats amb el medi (l'emergència climàtica), també tenen, evidentment, una vessant cultural, social i econòmica.

Projecte fotogràfic
La prèvia normalitat
Autoria col·lectiva
Museu de la Vida Rural
Fundació Carulla

mūtāre
cultura i
transformació
social

Hem d’obrir les portes i trobar-nos amb l’alteralitat, amb la diferència. Trobar-nos, a partir de fomentar el sentit crític, amb la democràcia, amb el servei i l’actitud de servei i amb la contribució al bé comú.

Maria Adzerias,

directora de Còdol Educació

03

Les dimensions de la sostenibilitat: desenvolupament econòmic, social, mediambiental i cultural

El concepte de l'ecologia i la sostenibilitat no s'ha de tancar només a la minimització de l'impacte ambiental, sinó que també inclou el component de desenvolupament social i l'equitat, així com el desenvolupament econòmic. Les tres potes de la sostenibilitat s'han de tenir en compte en el seu conjunt. La cultura és la quarta pota d'aquesta sostenibilitat. És el relat que construïm i els valors que ens donem.

Teixir complicitats

Per aconseguir-ho, els i les professionals del món del turisme; els educadors dels museus; els i les especialistes en la construcció de relats, que poden treballar des del món del guió, de la cultura i del museu... hem de treballar plegats i plegades i hem de començar a trencar amb els estereotips dels professionals experts en un àmbit molt concret i a entendre que aquest canvi de paradigma té molt a veure amb la necessitat de cocrear, cotreballar i compartir, vinculant experteses i coneixements.

El turisme s'ha de gestionar de forma adequada, amb gent capacitada i amb criteri per poder tenir en compte les sensibilitats que permetin posar en valor totes aquestes coses.

Per això, el museu del futur possiblement tindrà estructures fixes molt lleugeres i col·laborarà constantment amb altres professionals en funció dels projectes. Aquest sistema genera riquesa i teixit al seu voltant i permet fer coses molt diferents. Així, el museu ha de ser un activador dels agents del territori perquè amb elements culturals, i no exclusivament turístics, es puguin fer projectes que tinguin aquest caràcter educatiu i divulgatiu.

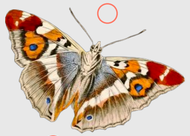

mūtare
SOS
La nova societat cultural

cicle
Els Museus Post-Covid19

Museus i Transformació econòmica

Cap a un nou model de turisme sostenible

02.06.20 Diàleg amb Gonzalo Gil Moreno & Rafael López-Monné
Moderat per Gemma Carbó

FUNDACIÓ CARULLA

Rafael López-Monné

emergència climàtica
coronavirus
crisi econòmica

Què fem ens ajuda?

Moure's menys

Biblets d'avió més cars

Tenir en compte l'impacte

Paper dels Museus
Crear significat
Fer comunitat

Economia regenerativa

Gonzalo Gil Moreno de Mora

Experimentar

• Continguts significatius

• Mirada sobre el passat i el present

Mirar les nostres accions

Tribalia
Xarxa & col·laboracions

Caminar més

Mirar la Natura

Integrar els Museus en el Nou Paradigma de Societat
• Petit format
• Valors

Diàleg

1 Alineació amb nous models de turisme sostenible

Posar en valor

Oblidar-se del turisme

Tàrraco viva

no busca el turisme

Sentir comú

Passió
Connectar
Viure la realitat

• Turistes vs Visitants

• Educació
• Vivència per persones d'edats i orígens diferents

Servir la teva comunitat

Crear significat
Pensar el Món

Relats amb significat

Refer les comunitats

Necessitem més narradors que obres

2 Xarxes & aliances

Qualitat vs quantitat

No activitat de luxe

Replantejar la relació amb allò públic

Corresponsabilitat

Expandir els Museus
Porta per connectar amb
• el camp
• la comunitat
• els agents del territori

Museus: Buscador de Bojos

Creativitat
Idees Noves

Museus
Lloc on passen coses

Quin foc val la comunitat

El turisme és com el foc. Si no el cuidem pot cremar-ho tot

Equips rigorosos

Llibres d'equivocar-se

3 Propostes des dels Museus

Passar desapercebut en l'entorn

Persones, Persones, Persones...

Acció conjunta

Hem de redimensionar

Pensar en petit format

La Normalitat era la Crisi

Relatoria visual delphine Boghos

mūtāre
cultura i
transformació
social

El turisme no és res més del que som com a societat. En una societat embogida pel consum, el turisme mostra aquests aspectes [...].

Per tant, en un nou model econòmic, el turisme necessàriament ha de ser diferent.

Rafael López-Monné,
geògraf, fotògraf i professor a la URV

Projecte fotogràfic
La prèvia normalitat
Autoria col·lectiva
Museu de la Vida Rural
Fundació Carulla

mūtāre
cultura i
transformació
social

És obligat treballar plegats en el marc d'un turisme ecològic i sostenible. Treballar en xarxa, amb la complicitat de tots els agents, establir aliances per poder vendre aquest turisme de valor afegit. L'administració pública, les empreses, els museus, hem d'entendre que hem de treballar juntes, fer projectes conjunts.

Gonzalo Gil Moreno de Mora,

responsable Drac Actiu i subdirector de suport i innovació INEF Lleida

03

3.3. Museus i transformació social: quins són els nous reptes?

Podeu recuperar el vídeo complet.

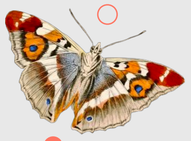

Els museus són agents clau de transformació social.

Inclusió, equitat, vincle

Tot el que és humà acaba sent la mateixa cosa, no existeix allò que és social i allò que és cultural, perquè tot és el mateix. Per això, en la situació actual, cal que els museus també expliquin el que estem vivint, que puguin fer-se seu el relat. Hem d'ajuntar l'ètica (valors) amb l'estètica (museus, patrimoni) i trobar l'equilibri entre aquests dos conceptes. La nostra prioritat ha de ser fomentar els drets culturals, però els drets no deixen de ser drets humans. I tot el que és humà ens ha d'interessar.

Els museus són recursos comunitaris que tenen —o que han de tenir— com a objectiu apropar la cultura a tota la ciutadania. I en la situació que estem vivint aquest apropament, irremeiablement, té un component social. Els museus són part de la comunitat i com a servei públic tenen una responsabilitat important. Poden ser llocs de benestar, llocs que tinguin cura de les persones.

Treball amb i per les comunitats, noves línies, interdisciplinarietat

Però perquè realment desenvolupin aquesta funció de recurs comunitari han de:

- sortir de les seves parets per generar diàleg amb l'entorn,
- treballar amb les comunitats locals i per les comunitats locals o no locals,
- i treballar interdepartamentalment, interdisciplinàriament, intersectorialment.

La Covid-19 ens ha portat una altra vegada a fer-nos les preguntes bàsiques, essencials: què és realment important, on estic bé i què necessito per viure. Aquestes qüestions ens semblaven molt lluny del nostre dia a dia quotidià i són les que també ens estem plantejant des dels museus.

Corresponsabilitat i activisme

I davant aquest canvi de paradigma necessari per al desenvolupament de la funció transformadora dels museus:

- Cal que deixem la nostra zona de confort i que anem

Projecte fotogràfic
La prèvia normalitat
Autoria col·lectiva
Museu de la Vida Rural
Fundació Carulla

03

a buscar-nos problemes. La cultura a vegades ha d'incomodar la gent, ens ha de posar davant les contradiccions.

- Cal que sortim, que escoltem l'entorn, que preguntem.
- Hem d'anar de la mà dels que en saben. Podem saber de cultura, de gestió artística, però si volem treballar amb una comunitat ho hem de fer amb educadors i treballadors socials i amb totes les professions que enriqueixin la nostra forma de treballar.
- I, per tant, ens cal bàsicament molta humilitat i molta reflexió sobre la nostra funció com a persones al servei del bé comú i de la societat, ja que treballem per ella com tants altres àmbits (sanitari, educatiu...).

Procés, resultats, impacte

En aquest camí, el procés pren tanta rellevància com el resultat. Hem de reivindicar el ritme *slow*, compartir i viure els processos. Els vincles emocionals i la confiança no es construeixen d'un dia per l'altre, cal caminar junts i aprendre d'aquest camí, fent una avaluació sincera i real de cada una de les propostes i el seu impacte.
I per això també cal invertir en l'aspecte social, els recursos humans i econòmics necessaris, amb una assignació pressupostària coherent.

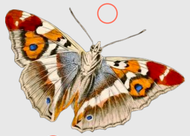

mūtāre
cultura i
transformació
social

Aquests dies, des del sector cultural, s'està reivindicant molt el concepte de l'empatia, lligat a les cures. La revolució no pot arribar si no és a través d'unes cures [...]. Hem d'optar per un nou model que sí té en compte l'empatia i les cures —de cuidar-nos i ser cuidats— i d'instaurar-lo en un museu en què, en siguem conscients o no, estem reproduint el sistema neoliberal capitalista salvatge que ens porta a produir.

Roser Sanjuan,

responsable del servei educatiu del Centre d'Art La Panera (Lleida)

03

Empatia i cura

En aquest sentit, per contribuir a la transformació social amb la seva activitat, els museus han d'incorporar conceptes clau com:

- La corresponsabilitat
- L'empatia
- Les cures, cuidar-nos i ser cuidats
- Ser el més inclusius possible i treballar per l'equitat
- Generar vincle
- Produir amb sentit

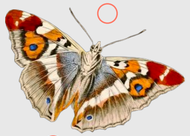

mūtāre
cultura i
transformació
social

Ens plantegem un diàleg entre la dimensió social i la cultural, però són diferents? I volem reflexionar sobre la nova normalitat, però hi ha una antiga normalitat? De fet, hi ha una normalitat? O realment hi ha diferents realitats?

Què és normal i què no ho és?

Xavi Campos,
president del Col·legi d'Educadors Socials de Catalunya (CEESC)

mūtare
SOS
La nova societat cultural

cicle
Els Museus Post-Covid19

Museus i Transformació Social

Quins son els nous reptes

Diàleg amb Roser Sanjuan & Xavi Campos

09.06.20 moderat per Gemma Carbó

FUNDACIÓ CARULLA

Roser Sanjuan

Som un recurs comunitari

Corresponsabilitat

Cura
- Produir amb sentit
- Ritme lent

empatia

donar respostes
- la cura

Educació formal des de
- la diversitat

Xavi Campos

- diferència entre social i cultural?
- hi havia una normalitat?

anar a buscar les persones que no coneixem i encara no escoltem

escoltar

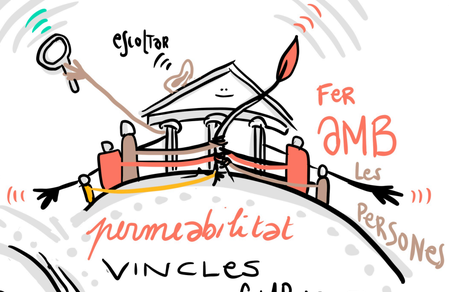

Cultura pot ser un espai de benestar

1 Implicació en la transformació

Multidisciplinarietat transversalitat

parlar des de la nostra especialitat

i valors

Cuidar la nostra essència

Compte de no cobrir només la necessitat bàsica de les persones

2 Accions i programes

Com repartim els recursos?

els recursos van en funció dels objectius

Posant la persona al mig

Impulsar accions que la comunitat faci seves...

Reducció llibertats individuals

Gestió de conflicte

reflexió sobre el benestar

escolta activa

3 Ponts i col·laboracions

Cocreació

"S'ha acabat l'era dels experts"

co gestió
co avaluació
co disseny

Coneixement de tots

veure la persona en la seva globalitat

visibilitzar realitats vulnerables

trobar solucions

retroalimentació

diferents relats

Relatoria visual delphine BOGHOS

04_
Resumint...
pautes per a l'acció i la reflexió

04

Transformació educativa

Els museus són agents clau en la transformació educativa, econòmica i social i per potenciar aquest paper en la nova societat cultural hem de tenir en compte les idees següents:[1]

[1] Síntesi d'idees clau recollides al document fruit del resum de les sessions i de les cròniques publicades per Catorze i Núvol.

(1) Treballar des del present per al futur
Cal preparar els infants per a la incertesa i el món canviant i contradictori que s'han trobat. Empoderem els infants del present per aconseguir els i les adultes del futur.

(2) Amb il·lusió, esperit crític i imaginació
Podrem arribar als infants des de les emocions positives. Connectem amb la seva essència.
Incentivem la mirada crítica. Hem d'aconseguir generar més preguntes que respostes, construir pensament. Fugim de la zona de confort. Potenciem la creativitat, la curiositat i l'esperit imaginatiu de les persones que ens visiten. Som cap, cor, mans i ànima.

(3) Laboratoris de vida, espais d'aprenentatge compartit, des de l'aliança museu-escola
Potenciem el museu com un espai d'aprenentatge compartit, valorem el seu paper educatiu. L'equip del museu ha de ser un mestre més. Creem lligams sòlids entre museu i escola, autèntiques comunitats educatives. Museus i escoles ens hem d'enamorar els uns dels altres.

(4) La qualitat com a guia
Escoles i museus hem de parlar més de la qualitat de les propostes que de la quantitat.

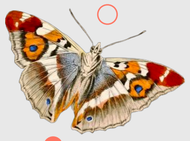

04

Transformació educativa

(5) Equilibri entre la virtualitat i la presència

Traiem partit dels nous formats, i contemplem-ne també les limitacions. No s'ha d'encabir tot a la finestra virtual.
Amb totes les garanties i mesures necessàries, no renunciem a trepitjar els museus. Visitar-los presencialment sempre tindrà un valor afegit.

(6) Escoltar, dialogar, conversar, acollir

Oferim a les escoles activitats obertes, atenent les seves necessitats específiques. Cal escoltar, abans... i després!
Incentivem la visita en família, aconseguim un espai que generi converses i diàlegs. Per educar un infant, cal una tribu.
Resolem qualsevol limitació que n'impedeixi l'accés. El museu s'ha de convertir en un centre obert a tothom, també de les propostes en línia. Caldrà ser imaginatius. Plantegem-nos plans d'escolta de l'entorn abans d'iniciar la programació, fent una anàlisi real des del diàleg.

(7) Demanar compromís

Més enllà de l'escola, impliquem tots els sectors i administracions públiques. Depèn de totes les parts.

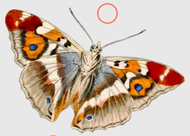

mūtāre
cultura i
transformació
social

Els museus no podem oblidar la tasca essencial de conservació i generació de coneixement que ens defineix, però hem de posar-la al servei de les noves realitats socials i culturals, començant per l'entorn més proper i sense renunciar a l'escala global. Educació, turisme i benestar són tres consideracions fonamentals per garantir la sostenibilitat dels museus i de la nostra societat cultural.

Gemma Carbó,
directora del Museu de la Vida Rural - Fundació Carulla

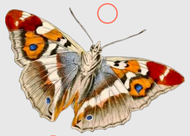

04

Transformació econòmica

(1) Un nou model econòmic, un nou turisme responsable

En qualsevol acció que prenguem hem de preguntar-nos si ens ajuda a adaptar-nos al que ve, o si perpetua el sistema que ens ha portat fins aquí. Aquesta reflexió es pot aplicar a tot arreu: als museus, que han de prendre decisions donant per fet un context d'emergència climàtica, i també al turisme, que hauria d'enfocar-se a una economia regenerativa.

(2) La triple dimensió de la sostenibilitat: desenvolupament econòmic, social i mediambiental

El concepte de l'ecologia i la sostenibilitat no s'ha de tancar només a la minimització de l'impacte ambiental, sinó que també inclou el component de desenvolupament social i l'equitat, així com el desenvolupament econòmic. Les tres potes de la sostenibilitat s'han de tenir en compte en el seu conjunt i hem d'afegir la quarta: la cultura.

(3) Trencar murs!

Connectem amb els agents del territori: la comunitat i les entitats socials, l'administració local, empreses del territori... Els museus han d'integrar-se en les activitats locals, estar atents als canvis i necessitats d'aquell territori.

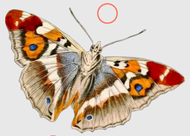

Projecte fotogràfic
La prèvia normalitat
Autoria col·lectiva
Museu de la Vida Rural
Fundació Carulla

04

Transformació econòmica

(4) Fer xarxa, fer comunitat
Promovem la comunitat local, cooperem amb ella. Els artistes locals també tenen un paper important. Donem força a la comunitat.

(5) Teixir complicitats
Les professionals del món del turisme, els educadors dels museus, els especialistes en la construcció de relats que poden treballar des del món del guió, de la cultura i del museu... hem de treballar plegades col·laborant per generar riquesa i activant les potencialitats del territori.

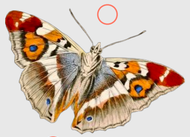

04

Transformació social

(1) Inclusió, equitat, vincle
No hi ha diferència entre allò que és social i allò que és cultural: tot allò que és humà acaba sent una mateixa cosa.
El museu és un lloc on fer vincle, un espai de trobada on es reforcin els valors que ja tenen les comunitats.
I per això no només hem de buscar les persones que ja connecten i venen, sinó també aquelles que a priori semblen més lluny: cal estendre la mà a qui no ve.

(2) Treball amb i per les comunitats, noves línies, interdisciplinarietat
Els museus han de ser espais capaços d'activar la cultura local.
Obrint noves línies de treball, a d'altres contextos més enllà del cultural. Cal explorar tots els terrenys i possibilitats, sortir de la zona de confort.
Fent projectes interdisciplinaris, ajuntant disciplines, buscant complicitats per enriquir-nos.

(3) Corresponsabilitat i activisme
Hem de ser corresponsables amb tot el que està passant.
Cal donar resposta real a totes les necessitats que han anat sortint i que sortiran! I per això hem de ser actius i contestataris.

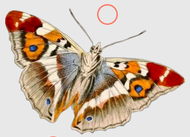

04

Transformació social

Construir sense por per fer front al racisme i altres fòbies. Cal posicionar-se clarament amb la reivindicació de tota la comunitat. La cultura no ha de ser inofensiva.

(4) Empatia i cura

Cal cuidar-nos els uns als altres.
Els museus han de ser com herbes remeieres!

(5) Procés, resultats, impacte

Pensem en el procés com un fet tan important com el resultat. Reivindicar el ritme *slow*, compartir els processos. Els vincles emocionals i la confiança no es construeixen d'un dia per l'altre. Fem-ho avaluant l'impacte real dels projectes. Cal ser humils i fer una avaluació sincera i real de cada una de les propostes i el seu impacte. I posant-hi els recursos necessaris, invertint en l'aspecte social els recursos humans i econòmics que facin falta, revisant els pressupostos quan calgui.

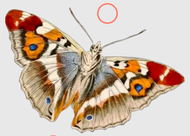

Sumem mirades! Només
així el museu serà un mirall
del que la comunitat,
la societat, vol, necessita
i demana.

05_
Com i amb qui hem definit el paper dels museus *en la nova societat cultural*

05

Els continguts d'aquesta publicació han estat creats des del diàleg i la reflexió compartida amb totes les persones que han participat en el cicle de sessions mūtāre SOS celebrat entre els mesos de maig i juny del 2020.

Tres sessions d'inspiració, reflexió compartida i cocreació adreçades a definir com ha de concretar-se el nou compromís dels museus en la nova realitat que se'ns obre, la post-Covid-19, i en què hem trobat, juntes, respostes als tres reptes proposats:

Sessió 1

Museus i transformació educativa: *El nou compromís amb escoles i famílies*

28 de maig del 2020

Repte proposat:

Definir quin tipus d'activitats educatives per a escoles, per a casals i per a grups familiars han d'oferir els museus en un nou context d'aprenentatge que ja no passa només per l'escola ni és presencial.

Sessió 2

Museus i transformació econòmica: *Cap a un model de turisme sostenible*

2 de juny del 2020

Repte proposat:

Definir quin ha de ser el paper dels museus en l'impuls a nous models de turisme sostenible i responsable que repercuteixin en el desenvolupament econòmic del territori.

Sessió 3

Museus i transformació social: *Quins són els nous reptes?*

9 de juny del 2020

Repte proposat:

Definir quin ha de ser el paper dels museus davant els nous reptes socials que ens presenta la nova realitat que ja tenim aquí.

05

En aquestes sessions, ens han ajudat a reflexionar aportant una visió experta i inspiradora les persones següents:

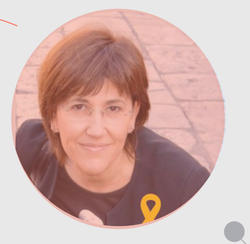

Maria Adzerias
Directora de
Còdol Educació

Rafael López-Monné
Geògraf, fotògraf
i professor a la URV

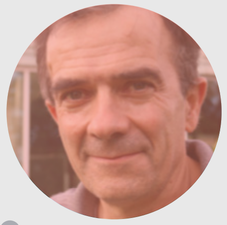

Gonzalo Gil Moreno de Mora
Responsable
Drac Actiu
i subdirector
de suport i
innovació
INEF Lleida

Xavier López
Director de
l'Escola Octavio
Paz de Barcelona

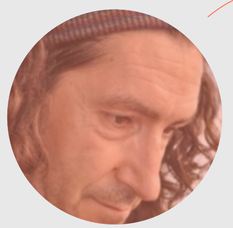

Xavi Campos
President del
Col·legi d'Educadors
Socials de Catalunya
(CEESC)

Roser Sanjuan
Responsable
del servei educatiu
del Centre d'Art La Panera
(Lleida)

Gemma Carbó
Directora
del Museu
de la Vida Rural -
Fundació Carulla

Marta Esteve
Directora de la
Fundació Carulla

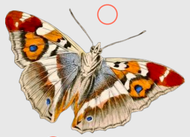

05

La relatoria visual que ens ha acompanyat durant les tres sessions ha estat a càrrec de la **Delphine Boghos.**

I ha estat gràcies a totes les persones participants a les sessions i a l'È-Fòrum del Museu de la Vida Rural que hem pogut trobar les respostes que buscàvem!

mūtāre SOS participants Xavier Acarín | Maria Adzerias | Lluís Albero | María Alcover | Nuri Aldeguer | Olga Alexashkina | Olga Alexeeva | Laura Álvarez | Damià Amorós | Ona Argemí | Susana Argul | Taifa Asinari | Valentina Asinari | Marta Aumatell | Gemma Avinyó | Ángela Baezao | Núria Ballester | Carme Baqué | Mónica Barahona | Francesca Barcellona | Ivan Barcia | Anaïs Barnolas| Assumpta Bassas | Tais Bastida | Laura Batet | Assumpta Benaiges | Loreley Bertrán | Sonia Blasco | Monica Blasco | Mercè Bofill | Isabel Boj Marta Bonafont | Guim Bonaventura | Carmina Borbonet | Eulàlia Borràs | Clara Borràs | M.Teresa Borràs | Monica Borrell | Elies Bosch | Maria Brossa | Silvia Burjachs | Montserrat Caballero | Laura Calçada | Mont Callarisa | Gemma Canal | Victòria Cañís | Norma Cano | Raül Capdevila | Reina Capdevila | Artur Carulla | Mariona Carulla | Maria Casadellà | Ariadna Casas | Neus Casellas | Anna Catà | Pere Codina | Xevi Collell | Carme Comas | Montserrat Comelles | Pilar Cortada | Mari Carmen Cortés | Hanna Dalda | Montserrat Dejuan | Eugenia Delgado | Adrià Delgado | Olga Delgado | Juan Pedro Diotaiuti | Jordi Dolcet | Alba Dolcet | Xavier Domènech | Lidia Donat | Eva Duran | Glòria Escala | Maria Escatllar | Alba Espargaró | Anna Estany | Anna Esteba | Marta Fàbregas | Natalia Farré | Consol Farré | Guillermo Fernández | Joan Ferrà | Esther Ferré | Sílvia Ferreres | Raquel Ferrero | Teresa Fèrriz | Judit Figueras | Maite Fillat | Ares Flix | Xeito Fole | Mireia Forasté | Marco Fragoso | Marc Francesch | Blanca Fullana | Maite Fusté | Carme Garcia | Ismael Garcia | Manel Garcia | Marta Garcia | Patricia García | Ursula García | Laia Gargallo | Anna M. Garrido | Marina Garrido | Núria Garuz | Rosa Maria Gil | Jordi Medina | Blanca Gimeno | Jordi Gimeno | Elisenda Giralt | Jordi Giramé | Teresa González | Myriam González Sanz | Andrea Granell | Lara Grau | Gemma Grau | Anna Guarro | Muntsa Guasch | Olga Guerrero | Elena Guillén | Elisenda Guiu | Sònia Hernández | Montse Homs | Juana María Ibáñez | Marta Iglesias | Paula Iruela | Sílvia Iturria | Mercè Jarque | Lluís Jene | Eva Joan | Maria Jorquera | Eva Jove | Esther Jover | Jordi Julian | Elena Juncosa | Antoni Laporte | Montse Liz | Montse Liz Martínez | Maria Llauradó | Natalia Lobato | Rafael López-Monné | Esther Lozano | Àgia Luna | Esther Macià | Teresa Macià | Lorena Maeso | Raul Maigi | Ampar Mainz | Ester Majós | Cristina Mallart | Laia Manresa | Marta

05

Mansanet | Pep Marés | Josep Maria | Ana Marín | Paco Márquez | María José Martí | Ariadna Martín | Arnau Martínez | Albert Martínez | Mireia Mayolas | Maite Mestre | Angel Mestres | Roger Milà | Bernat Millet | Helena Miró | Francisca Miró | Neus Miró | Ana Moliner | Carme Montaña | Abril Montané | Ana Maria Montoro | Joana Mora | Arantxa Morán | Mar Morelló | Albert Morelló | Laia Morelló SubMarília | Anna Moreno | Ariadna Mulet | Àlex Muñoz | Laia Muns | Mariona Niell | Lluís Noguera | Txema Nosas | Maria Ocaña | Cristina Òdena | Margaret Olcina | Agnès Olivé | Marta Oliveres | Mariona Oloriz | Katarina Orlandini | Lluï Ortiz | Anna Otero | Laia Oto | Ricardo Palazzolo | Pruden Panadès | Emma Parcerisa | Anna Pasco | Eva Pascual | Carla Patsí | Gemma Peiró | Susana Peral | Jaume Perarnau | Laia Pérez | Fernando Pérez | Albert Pérez | Angela Peris | Oriol Picas | Martina Picas | Ariadna Piñol Sorigué | Mireia Pla | Sergi Plans | Anna Plans | Laura Poblet | Begoña Pons | Dolors Pont | Eulàlia Porta | Rosa Prat | Laura Prats | Cristina Puig | Bernat Puigtobella | Montse Pujol | Oriol Quadrada | Guido Ramellini | Gerard Ramon | Àlex Rebollo | Ana Requejo | Marta Rico | Clàudia Rius | Mònica Roca | Conxa Rodà | Carme Rodríguez | Rosa Rodríguez | Vanesa Rojas | Mariona Romaguera | Raúl Romero | Florenci Romeu | Leandre Romeu | Aurea Rosell Fundació Carulla | Xavier Roura | Sonia Rovira | Rovira Rovira | Lourdes Rubio | Jordi Rubio | Teresa Rubio | Carme Ruiz | Laia Sanahuja | Guiomar Sánchez | Magí Seritjol | Anna Serra | Laia Serra | Marta Soler | Albert Soler | Elena Soler | Pepa Subirats | Joan Carles Sunyer | Cristina Taberner | Maixaixa Taulé | Nuria Toledo | Joan Tomás | Noemí Tomàs | Eulalia Torra | Martí Torrell | Anna Torres | Conxa Torres | Marta Tous | Mireia Tresserras | Sussy Trucios | Elur Ulibarrena | Isabel Vallès | Silvana Vazquez | Jordi Vendrell | Ana Vico | Isabel Vilaseca | Agnes Villamor | Centelles Villanueva | Meritxell Virgili | Jordi Vivancos | Mireia Xarau

Entitats: Còdol Educació | Fundació Dalí | Adhoc Cultura | Up Social | ReCrea | Sorigué | Fundació Pau Casals | Generalitat de Catalunya | Explainers Group | Diputació de Barcelona | L'Economat | Diputació de Tarragona | Ajuntament de Sant Cugat | Ajuntament de Barcelona | Fundació Sabadell | Espiral d'Acer | Ajuntament de Girona | AURIGASC | Ajuntament d'Esplugues de Llobregat | Plàudite | Associació Tot Raval | Ajuntament de Girona | educArt | Ajuntament d'Igualada | Museu Marítim de Barcelona | Universitat Oberta de Catalunya | Ajuntament de Gavà | Marketing Cultural.cat | Fundació Rafael Masó | Centre de Formació i Prevenció Maresme | Museu Nacional d'Art de Catalunya | Universitat de Barcelona | MediaPro | Fundació Agbar | Associació Cultural de Granollers | Fundació Joan Miró | Fundació Mas Miró | Artimetria | Fundació Sant Pau | Centre de la Cultura de l'Oli de Catalunya | Fundació Catalunya La Pedrera | Col·legi de Periodistes de Catalunya | ARTRA | Trànsit Projectes | Tarragona Internet | Fragment Serveis Culturals | Universitat de Girona | Fundació La Caixa | Dor Museum | Museu del Joguet de Catalunya | Museu de les Cultures del Vi de Catalunya | Generalitat de Catalunya | Fundació Catalunya La Pedrera | Núvol | Universitat Oberta de Catalunya | Explainers Group | Teknecultura | Universitat de Barcelona | Agora Serveis | Ajuntament de l'Espluga del Francolí | Ajuntament d'Olot | MACBA | Col·legi d'Arquitectes de Catalunya | Ajuntament de Granollers | Centre de Desenvolupament Rural Museu de la Pauma | Museu Egipci de Barcelona | Gito.cat | Universitat Rovira i Virgili | Cases Singulars | Anthesis Group | Fundació Josep Pla

06_
Referències
que ens inspiren

06

Museus, professionals dels museus i Covid-19

Notes per a un museu per venir, Pablo Martínez

Els darrers anys el Servei de Museus de Catalunya ha impulsat un procés participatiu que ha culminat en el Pla de Museus 2030, en què es recull la voluntat explícita del sector per ser un agent clau en la societat catalana. Podeu consultar-lo a:

https://bit.ly/2Dnq19O

En el marc del Pla de Museus s'està avançant en la concreció d'un baròmetre o sistema d'indicadors que ens permetin concretar els avenços en els objectius plantejats en aquest pla.

Els debats mūtāre han estat organitzats en aliança amb el Servei de Museus del Departament de Cultura i l'Associació de Museòlegs de Catalunya.

Hem donat continuïtat, així, a les converses impulsades pel Servei de Museus en el marc del Dia Internacional dels Museus 2020.

Cròniques dels tallers:

L'educació, els museus i l'esperança de futur, Clàudia Rius *(Núvol)*

Turisme i museus: renovar-se o depredar, Clàudia Rius *(Núvol)*

Museus que canvien el món, Júlia Ferrer *(Núvol)*

Com poden contribuir els museus a l'educació post-Covid-19? *(Catorze)*

Els museus i un nou model de turisme sostenible *(Catorze)*

Com poden contribuir els museus als nous reptes socials post-Covid-19? *(Catorze)*

Vídeos dels tallers:

Taller 1: Museus i transformació educativa

Taller 2: Museus i transformació econòmica

Taller 3: Museus i transformació social

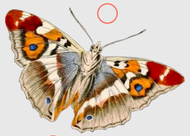

Projecte fotogràfic
La prèvia normalitat
Autoria col·lectiva
Museu de la Vida Rural
Fundació Carulla

Les fotografies formen part del projecte **La prèvia normalitat.** *Aquest és un projecte fotogràfic de Carolina Santamaria, Cristina Climent, Elisenda Trilla, Eva Bonet, Joan Antoni Delgado, Joan Tarès, Josep Maria Vallès, Josep Maria Masqué, Mar Garcia, Maria Querol, Marta Garcia, Marta Josa, Montse Vernet, Núria Creus, Rosa Gené, Santi Boqué, Sergi Bru i Àlex Foix comissariat per Albert Carreras.*

Repensem, cocreem, transformem la nova societat cultural